Nota van toelichting

Kerkrade, 23 april 2026

Nummer: 26TI026

Behorend bij ontwerpbesluit nummer: 26Rb025

Commissie gezamenlijk, 9 juni 2026

Raadsvergadering, 1 juli 2026

Aangeboden door: het college, portefeuillehouder Van Drunen

Onderwerp

Ontwerpbegroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2030 van Reinigingsdiensten Rd4.

Beslispunten

1. een neutrale zienswijze af te geven op de Ontwerpbegroting 2027 aan het dagelijks bestuur van Reinigingsdiensten Rd4;
2. kennis te nemen van de Jaarrekening 2025;
3. kennis te nemen van het dashboard Ontwerpbegroting Reinigingsdiensten Rd4 2027.

Samenvatting

Gemeente Kerkrade neemt deel aan verschillende gemeenschappelijke regelingen. Dit zijn publiekrechtelijke samenwerkingsverbanden. Deze regelingen zijn wettelijk verplicht om hun ontwerpbegroting naar de deelnemende gemeenteraden te sturen. De raden krijgen vervolgens de mogelijkheid om een zienswijze op deze begroting te geven.

Deze nota ondersteunt de kaderstellende rol van de raad. Het doel is om uw raad in staat te stellen een weloverwogen zienswijze te formuleren op de begroting van Reinigingsdiensten Rd4.

Aanleiding

Voor de uitvoering van gemeentelijke taken kan een gemeente kiezen voor een publiekrechtelijke samenwerking. Daarbij wordt een zelfstandige organisatie opgericht die taken uitvoert voor meerdere gemeenten. Dit gebeurt op basis van een *gemeenschappelijke regeling*. Zo'n organisatie noemen we een GR (gemeenschappelijke regeling) of Verbonden Partij.

Wanneer bevoegdheden aan een GR worden overgedragen, komt het gemeentebestuur meer op afstand te staan en heeft het minder directe invloed dan bij taken die de gemeente zelf uitvoert.

Om toch grip te houden op de GR'en, maakt de gemeenteraad gebruik van de planning- en controlcyclus (P&C-cyclus). De raad moet inzicht hebben in de financiën van de Verbonden Partij om hierop toezicht te kunnen houden. De Verbonden Partij is verplicht om:

- Uiterlijk 30 april de kadernota voor het komende jaar ter kennisname aan de raad te sturen. Deze nota beschrijft de beleidsmatige en financiële uitgangspunten.

- Uiterlijk 30 april de voorlopige jaarrekening van het afgelopen jaar toe te sturen, gevolgd door de definitieve jaarrekening uiterlijk 15 juli. Deze jaarrekening laat zien wat er het voorgaande jaar beleidsmatig en financieel is gebeurd. Ten aanzien hiervan kan de raad geen zienswijze indienen.

- Uiterlijk 12 weken voordat de ontwerpbegroting aan het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling wordt aangeboden deze toe te sturen aan de gemeenteraden. De raad mag hierop een zienswijze indienen en zo wensen of bedenkingen meegeven. De gemeenteraad kan de begroting echter niet goedkeuren of tegenhouden.

De begroting is voor de gemeenteraad een belangrijk middel om kaders te stellen. Volgens de Wet gemeenschappelijke regelingen moet de ontwerpbegroting minimaal 12 weken voordat het Algemeen Bestuur (AB) de begroting behandelt, aan de raden worden toegestuurd. In deze periode kunnen de raden hun zienswijzen indienen bij het Dagelijks Bestuur (DB). Het DB moet vóór de besluitvorming door het AB schriftelijk en gemotiveerd reageren op alle ingediende zienswijzen. Vervolgens stelt het AB de begroting vast. Binnen twee weken na vaststelling, maar uiterlijk 15 september, moet de begroting worden toegestuurd aan Gedeputeerde Staten. De uitvoering van de activiteiten ligt volledig bij de Verbonden Partij; hierop kan geen zienswijze worden ingediend.

In deze toelichting ligt de begroting van Reinigingsdiensten Rd4 voor. Eerst worden de strategische ontwikkelingen beschreven die van invloed zijn op de uitvoering van de kerntaken. Daarna volgen de beleidsaanpassingen en nieuwe ontwikkelingen met financiële gevolgen voor de begroting. Dit betreft onder meer de effecten van CAO-wijzigingen, indexeringen en beleid dat al is vastgesteld. Tot slot wordt ingegaan op het totaalbeeld van de meerjarenraming 2028–2030, jaarschijf 2027, het totale begrotingsbedrag van de GR en de gevolgen hiervan voor onze gemeente.

Historie

1. Gezamenlijke commissie 12 juni 2025, behandeling ontwerpbegrotingen 2026 (link);
2. Raadsvergadering 2 juli 2025, afgeven GR-zienswijzen ontwerpbegroting 2026 (link).

Voorstel

1. *Een beschrijving van de kerntaken.*

De kerntaken van de Reinigingsdiensten Rd4 liggen in het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval, het beheren van milieuparken, het schoonhouden van de openbare ruimte en het ondersteunen van gemeenten bij duurzaam en circulair afval- en grondstoffenbeleid, met een sterke focus op dienstverlening aan inwoners.

2. *De strategische ontwikkelingen.*

Het afval- en grondstoffenbeleid bevindt zich landelijk in de overgang van het derde Landelijk Afvalstoffenplan naar het Circulair Materialenplan (CMP), met een sterke focus op circulariteit, hoogwaardige recycling, hergebruik en ketensamenwerking. Bronscheiding blijft het uitgangspunt en via het VANG-programma (*Van Afvalstof Naar Grondstof*) wordt gestuurd op verdere vermindering van restafval.

Tegelijkertijd nemen de kosten voor restafvalverwerking toe door stijgende verbrandingsbelasting en de CO_2-heffing, wat de noodzaak vergroot om restafval structureel te reduceren.

De plannen van Rd4 zijn gebaseerd op het Strategisch Meerjarenplan 2022–2026 en het Grondstoffenplan 2022–2026. De uitvoering richt zich op communicatie en motivatie van inwoners, verbetering van grondstoffenkwaliteit en het ontwikkelen van circulaire voorzieningen, zoals nieuwe grondstoffenparken en het circulair ambachtscentrum, in samenwerking met regionale partners en onderwijsinstellingen.

3. *Een toelichting op specifieke ontwikkelingen die financiële gevolgen hebben voor de uitvoering van de kerntaken.*

-In 2027 stijgt de totale begroting met circa € 3,5 miljoen ten opzichte van 2026. De belangrijkste oorzaken liggen buiten de invloedssfeer van Rd4: hogere rijksheffingen op afvalverbranding en CO_2-uitstoot, oplopende loonkosten en ongunstige markt-ontwikkelingen voor recyclingstromen. Zonder deze factoren blijft de stijging onder de verwachte inflatie, dankzij optimalisatie van processen, scherper contractmanagement en verdere data-gedreven sturing.

- De landelijke beleidscontext verandert naar het Circulair Materialenplan. De nadruk ligt daarbij op waardebehoud, hogere kwaliteit van recycling en ketensamenwerking. Tegelijkertijd blijven producenten weinig recyclaat toepassen en blijft nieuw (niet-circulair) materiaal goedkoper dan hergebruikte grondstoffen. Hierdoor lopen kosten voor gemeenten sneller op dan de voortgang van de circulaire transitie.

-Rd4 blijft inzetten op sociale arbeid, maar het organiseren daarvan wordt complexer door het wegvallen van WSW-instroom en versnippering binnen de participatiewet. Ultimo 2025 werken 140 mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en 42 vrijwilligers mee binnen vooral kringloopactiviteiten en het Textiel sorteercentrum. Voor 2027 wordt de formatie uitgebreid met 2,7 FTE, voornamelijk voor de uitvoering van taken in de openbare ruimte zoals de uitbreiding van onkruidbeheersing in Kerkrade.

Daarnaast wordt de raad in de gelegenheid gesteld om een gemotiveerde zienswijze te geven op de ontwerpbegroting 2027 van Reinigingsdiensten Rd4. Deze zienswijze wordt aangeboden aan het dagelijks bestuur, zodat deze kan worden meegenomen in de definitieve besluitvorming door het Algemeen Bestuur van de GR Reinigingsdiensten Rd4 op 2 juli 2026.

Voorstel tot afgeven neutrale zienswijze

De kosten binnen deze GR worden voornamelijk gevormd door personeelskosten, verwerkingskosten afval plus belastingen. De invloed op de stijging van deze kosten komende jaren door de GR zelf is beperkt daar deze in hoge mate bepaald wordt door ontwikkeling loonkosten, verwerkingstarieven afval in de wereldmarkt en nationaal belastingbeleid.

Leidt ertoe dat voorgesteld wordt om over de ontwerpbegroting een neutrale zienswijze af te geven en kennis te nemen van de meerjarenbegroting 2027–2030 en de jaarstukken 2025.

Kanttekeningen

-Gemeenten krijgen de komende jaren landelijk te maken met een korting op het gemeentefonds. Daardoor moet ook de gemeente Kerkrade zoeken naar noodzakelijke bezuinigingen. In de zienswijzen op de ontwerpbegrotingen 2025 en 2026 is de gemeenschappelijke regelingen al gevraagd om – als verlengd lokaal bestuur – hun verantwoordelijkheid te nemen binnen deze krappe financiële kaders. Ook in de huidige zienswijzenbrieven over de begrotingen 2027 van alle gemeenschappelijke regelingen is een uniforme passage opgenomen. Hierin wordt opnieuw gevraagd om noodzakelijke bezuinigingen door te voeren, zowel in de bedrijfsvoering als, waar nodig, in de kerntaken van de organisatie.

-De toename voor Kerkrade van de kosten voor het Pluspakket (het "*Beheer Openbare Ruimte*") komt grotendeels door de keuze om "Onkruidbestrijding" niet meer in de vrije markt te zetten maar te beleggen bij Rd4. Hierdoor nemen de kosten in de begroting toe met 282.000 euro. Hier staat tegenover dat de huidige kosten voor Onkruidbestrijding in de gemeentelijke begroting vanaf 2027 komen te vervallen.

Financiën

Gemeenten krijgen de komende jaren landelijk te maken met een korting op het gemeentefonds. Met name voor de periode na 2027 zijn de vooruitzichten nog onzeker. Daardoor staat ook de gemeente Kerkrade voor een grote financiële opgave.

Het ravijnjaar is opgeschoven van 2026 naar 2028. In samenspraak met uw raad is reeds een aantal maatregelen genomen om de meerjarige begrotingstekorten vanaf 2028 deels terug te dringen tot meer behapbare proporties. Dit in de veronderstelling dat het Rijk gemeenten toch nog tegemoet zal (moeten) komen gelet op de maatschappelijke effecten van verdere gemeentelijke bezuinigingen.

In de zienswijzen op de ontwerpbegrotingen 2025 en 2026 zijn de gemeenschappelijke regelingen al gevraagd om – als verlengd lokaal bestuur – hun verantwoordelijkheid te nemen binnen deze krappe financiële kaders.

De komende periode blijft echter financieel onzeker en er blijft sprake van steeds nieuwe ontwikkelingen, zowel internationaal, nationaal als lokaal die elk hun impact kunnen

hebben. Het valt niet uit te sluiten dat er aanvullende maatregelen genomen moeten worden om de meerjarenbegroting volledig sluitend te krijgen.

Ook in de huidige zienswijzenbrieven ten aanzien van de begrotingen 2027 van alle gemeenschappelijke regelingen is derhalve een uniforme passage opgenomen. Hierin worden de gemeenschappelijke regelingen opnieuw gevraagd om noodzakelijke bezuinigingen door te voeren, zowel in de bedrijfsvoering als, waar nodig, in de kerntaken van de organisatie.

Jaarrekening 2025
De Jaarrekening 2025 sluit met een positief resultaat van € 1.6 miljoen. Het positieve resultaat wordt met name veroorzaakt door extra dienstverlening binnen het pakket "Beheer Openbare Ruimte", lagere verwerkingskosten van afval dan verwacht en efficiencyverbetering in logistieke uren. De voor Kerkrade te verwachten teruggave over 2025 bedraagt € 168.512.

Begroting 2027
De begroting 2027 is € 3,5 miljoen groter dan de Begroting 2026, te weten:

1. door stijgende personeelskosten, € 1.8 miljoen;
2. door hogere verwerkingskosten, € 0.5 miljoen;
3. door hogere productie-, bedrijfs- en financieringskosten, € 1.1 miljoen.

De begrotingswijziging heeft structurele consequenties. Uitgebreide toelichting staat op pagina 17 van de begroting.

Meerjarenraming 2028-2030
In meerjarenperspectief zien we dat de bijdrage van deelnemers nagenoeg gelijk op loopt met de gehanteerde index per jaar bruto binnenlands product, rond 4%. De verwachte omvang van de begroting voor de GR als geheel neemt toe van € 62.5 miljoen in 2028 naar € 71.0 miljoen in 2030. Gerekend is met reguliere indexeringen (2-3%) plus de gevolgen van belastingen zoals de verbrandingsbelasting en de CO_2-heffing.

Zonder wijzigingen in gedrag van de inwoners of de producenten zal het huidige beleid tot vrijwel een verdubbeling van de verwerkingskosten in de komende 5 jaar leiden. Van de totale verwerkingskosten zal dan de helft uit belastingen bestaan. Uiteraard kan zal Rd4 invloed aanwenden om onze inwoners en producenten lokaal en landelijk via de indirecte weg te bewegen tot veranderingen in gedrag. Dit zijn echter onbekende factoren en kunnen als zodanig niet worden becijferd.

Samengevat heeft ontwerpbegroting 2027 e.v. voor Kerkrade de volgende financiële consequenties:

Alle bedragen x 1 mio euro	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Begroting GR 2027 en Meerjarenraming Basis- + Pluspakket	6.6	7.4	7.9	8.4	9.0
Aandeel Pluspakket	0.97	1.33	1.33	1.33	1.33
Financiële gevolgen voor gemeentelijke begroting		+0.36	+0.36	+0.36	+0.36

Let op: de kosten voor het Basispakket worden volledig vertaald naar de Afvalstoffenheffing en komen daardoor niet ten laste van de gemeentelijke begroting. De kosten voor het Pluspakket (het "*Beheer Openbare Ruimte"*) komen wel ten laste van de gemeentelijke begroting. Zie ook de tekst bij "Kanttekening".

Maatschappelijke betrokkenheid

De Ontwerpbegroting en de zienswijze van onze gemeente kunnen via de gemeentelijke kanalen door belanghebbenden worden ingezien. Dit is de participatietrede Informeren.

Vervolg

De Ontwerpbegroting 2027 is in de vergadering van het Dagelijks Bestuur behandeld. De aanbiedingsbrief is op 2-4-2026 ontvangen. Vanaf die datum geldt de wettelijke termijn van 12 weken. De jaarrekening 2025 wordt ter kennisname voorgelegd.

Voordat de begroting wordt vastgesteld, vindt een terugkoppeling plaats. Het Dagelijks Bestuur laat dan schriftelijk en gemotiveerd weten hoe het de zienswijzen beoordeelt en tot welke conclusies dit heeft geleid.

Het Dagelijks Bestuur verzoekt zienswijzen te ontvangen uiterlijk op 25 juni 2026. Uiterlijk twee weken na vaststelling van de begroting, maar in ieder geval vóór 15 september, wordt de begroting toegestuurd aan Gedeputeerde Staten.

Evaluatie

In de jaarrekening zal de GR Reinigingsdiensten Rd4 verantwoording afleggen over realisatie van de ontwerpbegroting voorgenomen strategische plannen en financiële ontwikkelingen.

Bijlagen

1. Ontwerpbesluit Reinigingsdiensten Rd4
2. Nota van Toelichting Reinigingsdiensten Rd4
3. Concept-Zienswijzebrief Reinigingsdiensten Rd4
4. Dashboard 2027 Reinigingsdiensten Rd4
5. Reinigingsdiensten Rd4, Ontwerpbegroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2030
6. Reinigingsdiensten Rd4, voorlopige Jaarrekening en Jaarverslag 2025